

Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze

ve spolupráci s

Společností pro návykové nemoci ČLS JEP

Českou asociací adiktologů

A.N.O. – Asociací neziskových organizací

Etický kodex pracovníků v adiktologii

(dále jen „Etický kodex“)

Verze 3 (11. prosince 2013)

Autoři verze:

PaedDr. Martina Richterová Těmínová, MUDr. David Adameček

Verze 3 vznikla zpracováním připomínek k verzi 1 a 2, kterou rozeslali autoři dokumentu přímo a/nebo prostřednictvím Kliniky adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v roce 2013 a v návaznosti na jejich projednání se spolupracujícími organizacemi.

Tato verze neprošla ke dni 11. prosince 2013 schválením valnou hromadou Společnosti pro návykové nemoci ČLS JEP a je tedy pouze pracovním dokumentem předloženým členům výboru Společnosti pro návykové nemoci ČLS JEP, výkonného výboru České asociace adiktologů a Radě A.N.O. – Asociace nestátních organizací odborné společnosti a dalším členům odborné obce a nelze ji tedy v tomto smyslu chápat jako platný a schválený dokument.

Dokument vznikl za podpory projektu NETAD „Síťování vědecko-výzkumných kapacit a cílený rozvoj spolupráce mezi vysokými školami, veřejnou správou, soukromým a neziskovým sektorem v adiktologii (reg. č. CZ.1.07/2.4.00/17.0111 OPVK).

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Preamble

1/ Všichni pracovníci v adiktologii, (asociovaní ve Společnosti pro návykové nemoci ČLS JEP (SNN), Asociaci nestátních organizací poskytujících adiktologické a sociální služby pro osoby ohrožené závislostním chováním (A.N.O) a České asociaci adiktologů (ČAA), její sekce a přidružené organizace), přijímají odpovědnost vůči sobě i klientům/ pacientům (dále jen klienti), kteří se jim svěřili do péče a vstoupili s nimi do specifického vztahu.

2/ Pracovníci mají dobrou znalost etického kodexu a integrují etická témata do své praxe. SNN, ANO, ČAA věnují pozornost etickým otázkám, k naplnění funkcí etického kodexu zřizují etickou komisi, pořádají vzdělávací akce s tímto tématem a na odborné půdě diskutují otázky etiky.

3/ Etický kodex slouží:

- a) k ochraně klienta před poškozením, k ochraně jeho osobní integrity a zajištění bezpečí.
- b) k dobré spolupráci a komunikaci mezi různými spolupracujícími odborníky v oblasti adiktologie a podpoře etického chování mezi kolegy.
- c) jako základ pro řešení etických dilemat a stížností na etická pochybení.
- d) jako průvodce a inspirátor profesionálního jednání pro pracovníky v adiktologických službách (dále jen pracovníci).

I.

Závaznost

1/ Etický kodex je závazný pro všechny členy výše uvedených společností a je v souladu s etickými směrnicemi jednotlivých specifických profesí, které v oboru adiktologie pracují. Tento etický kodex nenahrazuje jednotlivé profesní kodexy.

II.

Adiktologie

1/ Adiktologie je interdisciplinární obor zaměřující se na základě bio-psycho-socio-spirituálního modelu závislosti na poruchy související s užíváním psychotropních látek a příbuzné poruchy se závislostním chováním z hlediska jejich prevence, včasné intervence, poradenství, léčby, sociální rehabilitace a sociálního začleňování osob s těmito poruchami a souvisejících výzkumných a metodologických aspektů.

2/ V rámci tohoto oboru svoji profesi vykonávají adiktologové, lékaři, zdravotní sestry, sociální pracovníci, psychoterapeuti, psychologové, pedagogové a další odborníci. Všechny tyto profese poskytují odbornou péči v rámci primární, sekundární a terciární prevence závislosti.

2/ Adiktologická péče je založena na interakci mezi jedním nebo více klienty a jedním nebo více pracovníky, s cílem změny životního stylu či dalšího rozvoje osobnosti.

3/ Od pracovníků se požaduje, aby používali svou odbornost s vážností vůči důstojnosti a sebeuctě jednotlivce (klient, jeho rodina, kolegové), a v nejlepším zájmu klientů.

III.

Profesionální kompetence

- 1/ Pracovníci vykonávají svoji profesi kompetentním způsobem. Věnují pozornost vývoji oboru svému dalšímu sebevzdělání. Svoji praxi vykonávají v rámci adiktologické komunity a mají povědomí o vývoji teorií a metod.
- 2/ Pracovníci omezují svoji praxi na takové postupy, které odpovídají uznávané praxi, aktuálním vědeckým poznatkům a příslušným zákonným normám, a v nichž se mohou vykázat dostatečným a potvrzeným vzděláním, znalostmi a zkušenostmi.
- 3/ Pracovníci si jsou vědomi své odpovědnosti za proces doprovázení klienta během péče (léčby), jsou si vědomi hranic, které jsou nezbytné k vytvoření bezpečného vztahu, který umožní úzdravu a osobnostní růst klientů. Vyhýbají se tomu, aby poškodili klienta nebo pověst profese.
- 4/ Profesionální chování pracovníka vychází z jeho odborné role, charakterizované profesionálním vztahem. Pracovník je odpovědný za to, že s klientem není v jiném vztahu, který by profesionální vztah mohl narušit. Pracovník si je vědom toho, že nerovnováha vědomosti a rozložení moci ovlivňuje profesionální vztah pracovníka s klienty i kolegy. Čím větší je závislost klienta na pracovníkovi, tím je větší odpovědnost pracovníka. Odpovědnost pracovníka se odvozuje od stadia a druhu profesionálního vztahu. Pracovník si je vědom své moci vůči klientovi a nezneužívá jí, stejně tak nezneužívá jeho důvěru.
- 5/ Pracovník nevykonává svoji praxi, pokud jeho schopnosti či úsudek jsou nepříznivě ovlivněny, a to i dočasně.
- 6/ Pracovník pravidelně svoji práci s klientem konzultuje s kolegy, nechává se odborně vést, využívá supervizi.
- 7/ Pracovník přesně a pravdivě informuje klienty o alternativních možnostech pomoci a léčby, přesně formuluje odborné zprávy a názory a poctivě a přesně informuje klienta o cenách jemu poskytovaných služeb.
- 8/ Pracovník neodkladně poskytuje první pomoc v případech ohrožení života a bezprostředního vážného ohrožení zdraví, popř. předávkování.
- 9/ Pracovník odpovídá za kontinuitu odborné péče, spolupracuje s dalšími odborníky a v případě, kdy musí přerušit nebo ukončit svoji angažovanost v případě, zajišťuje klientovi další nezbytnou péči. Kolegům v navazující péči předává zjištěné nálezy a s vědomím klienta je informuje o dosavadním průběhu péče.
- 10/ Odpovědnost vůči klientovi trvá i po formálním ukončení profesionálního vztahu. Povinnost zachovávat důvěrnost osobních a citlivých údajů a nezneužívat je, stejně jako respekt k právům (viz čl.IV.) trvá i po formálním ukončení profesionálního vztahu.

IV.

Respekt k právům

- 1/ Pracovníci mají hluboký respekt ke klientovi a jeho blízkým. Respektují práva klientů na soukromí, důvěrnost informací, sebeurčení a autonomii.

2/ Pracovníci mají respekt k vědomostem, vzhledu, zkušenostem a odborným znalostem klientů, kolegů a veřejnosti. Uvědomují si individuální jedinečnost jedince ve vztahu ke kulturním, gender specifickým, sexuální orientaci, rasové a národnostní příslušnosti, původu, věku, náboženství, jazyku a socioekonomickému statusu.

3/ Pracovník nesmí zneužívat profesionální vztah k dalším osobním, nekontraktovaným hmotným, náboženským, politickým nebo jiným ideologickým ziskům. Pracovník nenavazuje sexuální vztahy s klientem.

4/ Pracovník uzavírá s klientem pouze takový kontrakt, jehož nárokům je schopen dostát a poskytuje klientovi pouze dohodnutou péči.

V.

Soukromí a důvěrnost informací

1/ Pracovníci jsou vázáni principem mlčenlivosti o všech skutečnostech, které se dozvěděli v průběhu práce s klientem.

2/ Pracovníci od klientů sbírají pouze takové informace, které nezbytně potřebují k naplnění kontraktu s klientem, popř. takové, které musí sbírat dle platných zákonů

3/ Pracovníci veškeré záznamy o klientech a práci s nimi považují za důvěrné, neposkytují je třetím osobám bez souhlasu klienta a odpovídají za jejich bezpečně zajištění.

4/ Pracovníci si jsou vědomi omezení v zachování důvěrnosti informací v souladu se zákonem a informují o nich klienty.

VI.

Informování o poskytované péči

1/ Před zahájením a v průběhu péče (léčby) pracovník informuje klienta o profesionálních postupech péče a léčby, používaných metodách a pravděpodobných následcích a výsledcích péče. Dále je informován o tom, jak je vedena a zajištěna dokumentace jeho spolupráce s pracovníkem.

2/ Pracovník informuje klienta, kdy, v jakých situacích a na jak dlouho může být omezeno klientovo právo na sebeurčení (z důvodu věku, duševního zdraví, omezení stanovených soudem).

VII.

Vztahy s kolegy

1/ Základem vztahů mezi pracovníky je vzájemně čestné, slušné, společensky korektní chování spolu s kritickou náročností, respektováním kompetence a přiznáním práva na odlišný názor.

2/ Pracovník při veřejných vystoupeních a práci s klientem se zdržuje urážlivých výroků nebo narážek ve vztahu ke stavu, kvalifikaci nebo povaze jiného kolegy. Naproti tomu je vítaná přímá nebo osobní kritika.

3/ Pracovník je odpovědný za konfrontaci kolegy, jestliže má podložený předpoklad, že se kolega chová v rozporu s etickým kodexem. Pokud během komunikace s kolegou nedojde k nalezení řešení, je povinen informovat jeho odbornou společnost či zaměstnavatele.

VIII.

Etická dilemata

1/ Etické dilema je situace, kdy pracovník musí učinit takové rozhodnutí, při němž musí volit z několika alternativ, z nichž žádná není ta dobrá, optimální.

2/ Pracovníci se pravidelně setkávají s řešením etických dilemat v praxi. Jejich povinností je tato dilemata zkoumat, objasňovat a konzultovat s kolegy.

3/ Pracovníci jsou podporováni v tom, aby upozorňovali na etická dilemata a jejich rizika vhodným způsobem své vedoucí a předkládali je v supervizi.

IX.

Střety zájmů

1/ Pracovníci uvažují o případných možných střetech svých zájmů se zájmem klienta.

2/ Pracovník si je vědom toho, že jeho spolupráce s výrobcí léků, tabáku, alkoholu a provozovateli hazardních her, je vždy v potenciálním střetu zájmu se zájmy klientů. Z toho důvodu přistupuje k takové situaci obzvlášť obezřetně a s plnou odpovědností.

X.

Vzdělávání a supervize

1/ Pracovníci, kteří působí jako pedagogové v oboru, tohoto kodexu též dbají, seznamují s ním studenty a posluchače, upozorňují je na jeho zásady a etická dilemata, učí je nalézat vhodná řešení a dbát na zvyšování jejich etického vědomí.

2/ Totéž v přiměřené formě platí pro pracovníky, kteří působí v oboru jako supervizoři.

XI.

Výzkum

1/ Pracovníci provádějící výzkum s klienty, jejich blízkými a jinými fyzickými i právníckými osobami, aplikují zásady příslušných etických kodexu týkající se výzkumů na plánování, provádění, vyhodnocení a zveřejnění výzkumné studie. Jsou odpovědni za to, že jejich další spolupracovníci na výzkumu tyto zásady znají a zasazují se o jejich dodržování.

* * * * *